

**CENZURAREA JUDICIARĂ A CUANTUMULUI DOBÂNZII
PENALIZATOARE PREVĂZUTĂ DE CONTRACTELE DE
CREDIT BANCAR ÎNCHEIATE CU CONSUMATORII**

Mircea GROZAVU

CZU: 347.457:336.78

grozavumircea@gmail.com

Scopul prezentei lucrări constă în analiza posibilităților legale ale consumatorilor de a solicita instanțelor de judecată protecția drepturilor prevăzute de normele legale în materia protecției drepturilor consumatorilor prin cenzurarea valorii dobânzilor penalizatoare prevăzute în contractele bancare încheiate cu consumatorii.

Problema științifică ridicată de subiectul abordat este ridicată de orientările jurisprudenței și a legislației în materia protecției consumatorului, fiindcă, pe de o parte, prevederile Directivei 93/13/CEE stabilesc în cadrul Anexei I, în cadrul punctului e) faptul că pot fi considerate drept abuzive clauzele contractuale care au ca obiect *solicitarea de la orice consumator care nu și-a îndeplinit obligația să plătească o sumă de bani disproporționat de mare drept compensație*, dar, pe de altă parte, legislația națională în materie nu are o asemenea transpunere.

Printre statele membre ale Uniunii Europene se enumeră și state, precum Austria, Belgia, Republica Cehă, Danemarca, Finlanda, Franța, Luxemburg, Malta și România [1], care în procesul de transpunere au decis să confere un regim de protecție mai mare consumatorilor naționali și au stabilit că sunt prezumate a fi abuzive clauze cuprinse în lista prevăzută în cadrul Anexei I la Directiva 93/13/CEE. Diferența dintre reglementarea europeană și cea a României constând în faptul că spre deosebire de reglementarea europeană care stabilește o prezumție relativă în favoarea consumatorului, reglementările naționale ale statelor amintite anterior au instituit o prezumție absolută în favoarea consumatorului, ceea ce în situația dedusă analizei ar însemna că dacă se face dovada faptului că o clauză contractuală care stabilește penalități sau dobânzi penalizatoare în valoare exagerată față de prejudiciul adus profesionistului prin neexecutare, atunci se va prezuma în mod absolut că această clauză contractuală este abuzivă și urmează să fie îndepărtată din contract [2].

Legislația Republicii Moldova, deși nu transpune prevederile Directivei 91/13/CEE și ale Anexei I la aceasta, conține prevederi parțial similare în materia compensației pentru neplata la timp a unei sume de bani de către consumator. Legislația națională incidentă asupra acestei probleme prevede în cadrul art. 942 alin. (1) C. civ. modernizat că în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la plata unei dobânzi de întârziere pentru perioada cuprinsă între data scadenței și data plății efective.

Aliniatul (2) din cadrul art. 942 C. civ. modernizat prevede că rata dobânzii de întârziere, în cazul debitorilor consumatori, este egală cu rata dobânzii de referință a Băncii Naționale a Republicii Moldova + 5% pe an, însă dacă înainte de scadență obligația pecuniară era purtătoare de dobândă (după cum este vorba în contractele de credit bancar), în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art. 874 C. civ. modernizat (dobânda de referință a Băncii Naționale a Republicii Moldova) cu rata dobânzii prevăzute de contract.

Apreciem că teza a doua din cadrul alin. (2) din cadrul art. 942 C. civ. modernizat, printr-o interpretare gramaticală, se poate aplica și în cazul contractelor de credit încheiate cu consumatorii, fiindcă teza a doua a alin. (2) din cadrul art. 942 C. civ. face mențiunea „cu toate acestea”, ceea ce înseamnă că stabilește o derogare de la regula stabilită în prima parte a aliniatului menționat.

Cu toate acestea, în temeiul art. 942 alin. (3) C. civ. modernizat, debitorul consumator are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a neplății la termen este mai mic decât rata legală a dobânzii de întârziere, ceea ce în aparență lasă impresia că legiuitorul a prevăzut un remediu pentru a permite consumatorului să își apere drepturile patrimoniale de consecințele negative ale acumulării datoriilor din penalități, însă textul de lege menționat este incomplet întrucât nu face trimitere și la rata convențională a dobânzii de întârziere, ceea ce nu ar permite consumatorilor care sunt obligați să plătească dobânda de întârziere convențională +5% și ar permite, pe de o parte, profesioniștilor să folosească această omisiune în legiferare drept o posibilitate de a eluda rigorile legii.

Însă, pe de altă parte, prevederile art. 942 alin. (5) C. civ. modernizat prevăd un remediu adițional pentru consumatorii care nu pot executa obligațiile contractuale izvorâte din contractul de credit bancar, în sensul că dacă pot face dovada faptului că motivul neexecutării contractului de credit este justificată, aceștia nu vor plăti dobânzi de întârziere.

Din analiza textului Codului civil modernizat, observăm că dispozițiile art. 903 ale acestuia modernizat, intitulat „Circumstanțele care justifică neexecutarea”, descrie cazurile care justifică neexecutarea obligațiilor, în condițiile în care se datorează unui impediment, precum cele prevăzute de art. 904 din C. civ. modernizat (*impediment în afara controlului debitorului, pe care debitorul nu a putut să îl prevadă în mod rezonabil sau să îl depășească în consecințele acestuia*), sau dacă neexecutorul a cauzat neexecutarea obligațiilor debitorului.

Arătăm că dispozițiile art. 904 alin. (1) C. civ. modernizat au o manieră de reglementare foarte largă și stabilește recurgerea la intervenția instanțelor de judecată în vederea aplicării acestor dispoziții și pot genera o practică neunitară, întrucât evenimentele ce țin de impreviziunea contractuală [3], precum pierderea locului de muncă din motive independente de persoana debitorului consumator, declanșarea unei pandemii la scară globală sau continentală, îmbolnăvirea gravă, suferirea unui accident care nu s-a produs din culpa debitorului consumator, tulburările sociale, declanșarea unei crize economice intră în sfera de aplicabilitate a art. 904 alin. (1) C. civ. modernizat, întrucât aceste evenimente sunt atât greu sau imposibil de prevăzut pentru o persoană cu o pregătire medie, precum sunt consumatorii și totodată sunt în afara controlului debitorului și nici nu pot să fie preîntâmpinate sau contracarate de debitor, dar pe de altă parte, ar putea genera probleme reale de aplicare și interpretare în aprecierea posibilităților concrete ale debitorului de a obține mijloacele necesare achitării ratelor, fiind neclar modul în care se poate aprecia care este limita în funcție de care se stabilește că debitorul obligației putea sau nu să execute obligațiile prin identificarea unor surse de venit care să permită să execute obligația (de exemplu: identificarea unui alt loc de muncă, obținerea unei pensii, vânzarea unor bunuri în vederea acoperirii debitelor etc.) [4].

În concluzie, apreciem că față de reglementarea actuală, se justifică clarificarea cadrului legal în vederea asigurării unui grad sporit de previzibilitate, cu atât mai mult cu cât varianta de reglementare propusă de Anexa I a Directivei 93/13/CEE ar permite realizarea unei comparații mai simple între prejudiciul creat profesionistului și valoarea penalităților, cu atât mai mult cu cât o asemenea reglementare nu ar exclude *de plano* instituția neexecutării justificate a obligațiilor, iar protecția oferită consumatorilor aflați în situații de natură să poată să conducă la intrarea în incapacitate de plată a obligațiilor financiare asumate față de bancă, ar putea să devină mai accesibilă prin previzibilitate și prin conturarea unor condiții clare.

Referințe:

1. BOSTAN, I., BURCIU, A., GROSU, V. Consumatorismul și politicile privind protecția consumatorului în spațiul comunitar. În: *Economie teoretică și aplicată*, Suceava, 2010, vol. XVII, no. 4, pp 17-32.
2. CIMIL, D. Criteriile de calificare a clauzelor abuzive. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2013, nr. 1, p. 37.
3. POP, L. *Tratat de drept civil: Obligațiile*. București: Universul juridic, 2012, p. 436.
4. BAIEȘU, S. ș.a. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Chișinău, 2015, p. 321.